

บทความทางวิชาการ

เรื่อง

ถอดบทเรียนความเป็นผู้นำและการบริหารจากเกร็ดประวัติศาสตร์ ทอ.
กรณีศึกษา กรณีพิพาทอินโดจีนฝรั่งเศส ตอน พลีชีพเพื่อแผ่นดิน

เรียบเรียงโดย

สัมมนา ๖

โรงเรียนนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง
กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
พ.ศ.๒๕๖๙

บทความทางวิชาการ
เรื่อง ถอดบทเรียนความเป็นผู้นำและการบริหารจากเกร็ดประวัติศาสตร์ ทอ.
กรณีศึกษา กรณีพิพาทอินโดจีนฝรั่งเศส ตอน พลีชีพเพื่อแผ่นดิน

สัมนา ๖

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์และถอดบทเรียนความเป็นผู้นำและการบริหารจากเหตุการณ์ในกรณีพิพาทอินโดจีนฝรั่งเศส ตอน “พลีชีพเพื่อแผ่นดิน” โดยศึกษาจากวีรกรรมของนักบินกองทัพอากาศไทย ๓ ท่าน ได้แก่ ร.ต.ศานิต นวลมณี ร.ต.จวน สุขเสมอ และ ร.ท.เฉลิม คำสัมฤทธิ์ ในการปฏิบัติภารกิจโจมตีสนามบินเวียงจันทน์ เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๓ และการสกัดกั้นเครื่องบินข้าศึก เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๓ การวิเคราะห์ครอบคลุมคุณลักษณะผู้นำด้านการกล้าตัดสินใจ หลักการความเป็นผู้นำด้านการรู้งานในหน้าที่ หน้าที่ทางการบริหารตามหลัก POCCC ในมิติของการควบคุม และแนวทางการเตรียมการเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำในอนาคต ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าวีรกรรมของนักบินทั้งสามท่าน สะท้อนภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤตที่ประกอบด้วย การกล้าตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยง การยึดมั่นในหน้าที่เหนือสิ่งอื่นใด และความสามารถในการควบคุมสถานการณ์จนถึงที่สุด ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนากำลังพลของกองทัพอากาศได้อย่างเป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับแนวทางยุทธศาสตร์กองทัพอากาศในปัจจุบัน

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, การกล้าตัดสินใจ, การรู้หน้าที่, การควบคุม, กรณีพิพาทอินโดจีนฝรั่งเศส

Abstract

This article aims to analyze and extract leadership and management lessons from the historical episode of the Franco-Thai War known as "Sacrifice for the Homeland." The study examines the acts of valor performed by three Royal Thai Air Force aviators: Pilot Officer Sanit Nuanmanee, Pilot Officer Juan Suksaem, and Flying Officer Chaloeam Damsamrit, during the attack mission on Vientiane Airport on December 10, 1940, and the interception mission on December 12, 1940. The analysis encompasses leadership traits concerning decisive decision-making, leadership principles concerning knowing one's duty, administrative functions concerning the control aspect of POCCC, and approaches to developing leadership readiness for the future. The findings reveal that the acts of valor demonstrated by the three aviators reflect crisis leadership qualities—decisive action under risk, unwavering commitment to duty above personal safety, and the capacity to maintain situational control until the very limit—which can be concretely applied to the development of Royal Thai Air Force personnel in alignment with the current Air Force strategic direction.

Keywords : Leadership, Decisive Decision-Making, Duty Awareness, Control, Franco-Thai War

บทนำ

“จะยอมตายหมายให้เกียรติดำรง จะปิดทองหลังองค์พระปญฺญา” วรรคทองจากเพลงพระราชนิพนธ์ “ความฝันอันสูงสุด” ถือเป็นภาพสะท้อนอุดมคติอันสูงสุดแห่งการเสียสละเพื่อส่วนรวม และการยึดมั่นในเกียรติยศเหนือประโยชน์ส่วนตน ซึ่งคุณค่าเหล่านี้ล้วนเป็นปฐมบทและรากฐานอันมั่นคงของภาวะผู้นำในวิชาชีพทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของกองทัพอากาศไทย อันมีหน้าประวัติศาสตร์ที่ได้จารึกวีรกรรมของเหล่านักบินผู้ปฏิบัติภารกิจด้วยความกล้าหาญและอุทิศชีวิตเป็นราชพลีเพื่อชาติบ้านเมือง ประจักษ์ชัดที่สุดในช่วงกรณีพิพาทอินโดจีนฝรั่งเศส (พ.ศ.๒๔๘๓ - ๒๔๘๔) ซึ่งเป็นห้วงเวลาที่ทหารอากาศไทยต้องประจันหน้ากับการกีดกันที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความเสี่ยงและความท้าทายอย่างใหญ่หลวง ทหารอากาศทุกคนที่เป็นผู้มุ่งมั่นพัฒนาตนเองสู่การเป็นผู้นำ ย่อมตระหนักดีว่า บทเรียนจากวีรชนนักบินผู้กล้าในอดีตนั้น มิใช่เพียงร่องรอยในความทรงจำ หากแต่ยังคงเปี่ยมไปด้วยพลังในการเป็นประทีปนำทางการปฏิบัติหน้าที่ราชการในยุคปัจจุบันได้อย่างแท้จริง บทความวิชาการฉบับนี้ จึงมีความมุ่งหมายที่จะถอดบทเรียนจากวีรกรรมของนักบินไทยในเหตุการณ์ “พลีชีพเพื่อแผ่นดิน” เพื่อวิเคราะห์ถึงศิลปะแห่งภาวะผู้นำและหลักการบริหารที่ปรากฏในการปฏิบัติการจริง โดยนำเสนอผ่านกรอบแนวคิดหลัก ๓ ประการ ได้แก่ ๑) คุณลักษณะของผู้นำด้านความกล้าตัดสินใจ ๒) หลักการความเป็นผู้นำด้านความตระหนักรู้ในหน้าที่ ๓) หน้าที่ทางการบริหารตามหลัก POCCC ในมิติของการควบคุม เพื่อให้ได้กรอบแนวทางการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำในอนาคต ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางให้ข้าราชการทหารอากาศสามารถนำบทเรียนอันล้ำค่าจากประวัติศาสตร์ มาบูรณาการใช้ในการพัฒนาศักยภาพของตนเองและยกระดับองค์กรได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนสืบไป

เนื้อเรื่อง

วีรกรรมของนักบินกองทัพอากาศไทยในช่วงกรณีพิพาทอินโดจีนฝรั่งเศส พ.ศ.๒๔๘๓ นับเป็นหน้าประวัติศาสตร์อันทรงคุณค่าที่จารึกถึงอุดมคติแห่งความกล้าหาญและการอุทิศชีวิตเป็นราชพลีเพื่อรักษาอธิปไตยของชาติอย่างแท้จริง ภายหลังที่กองกำลังฝรั่งเศสได้ส่งอากาศยานรุกล้ำและโจมตีดินแดนไทยอย่างต่อเนื่อง กองทัพอากาศจึงได้รับคำสั่งให้ออกปฏิบัติการโจมตีตอบโต้เพื่อปกป้องน่านฟ้าไทย (คมชัดลึก, ๒๕๖๐) หลักฐานประจักษ์พยานแห่งวีรกรรมนี้ ปรากฏชัดในวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๓ เมื่อ ร.ต.ศานิต นวลมณี พร้อมด้วย ร.ท.เฉลิม คำสมฤทธิ์ นำเครื่องบินขับไล่แบบคอร์แซร์เข้าโจมตีสนามบินเวียงจันทน์ ดังปรากฏในภาพที่ ๑

ภาพที่ ๑ ภาพวาดยุทธเวหาเครื่องบินคอร์แซร์ของกองทัพอากาศไทย
ในกรณีพิพาทอินโดจีนฝรั่งเศส พ.ศ.๒๔๘๓
ที่มา: ไทยอารยะ (๒๕๖๘)

แม้อากาศยานจะถูกปั่นต่อสู้อากาศยานข้าศึกยิ่งจนเกิดเพลิงไหม้ ส่งผลให้ ร.ท. เฉลิม คำสัมฤทธิ์ เสียชีวิตในหน้าที่ทันที แต่ ร.ต.ศานิต นวลมณี ซึ่งได้รับบาดเจ็บสาหัส ยังคงแสดงความเด็ดเดี่ยว ในการบังคับเครื่องบินที่กำลังลุกไหม้กลับสู่ฝั่งไทยก่อนสละเครื่อง ถัดมาในวันที่ ๑๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๓ ร.ต.จวน สุกแสง ได้นำเครื่องบินขับไล่แบบฮอว์ค ๓ (Hawk 3) ขึ้นสกัดกั้นฝูงบินทิ้งระเบิดของข้าศึกที่มีสมรรถนะเหนือกว่าในยามวิกาล จนกระทั่งพลีชีพกลางเวหา ความเสียสละของ วีรชนทั้งสามท่านได้รับการเชิดชูเกียรติสูงสุด และเป็นที่มาของการประดับสายยงยศใหม่เขียวแก่ "ฝูงบินศานิต" (มติชน, ๒๕๖๖) เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมว่า ภาวะผู้นำมีคุณลักษณะที่ก่อกำเนิดขึ้นเพียงในห้องทฤษฎี หากแต่ต้องผ่านบทพิสูจน์อันโหดร้าย ในสมรภูมิจริง วีรกรรมดังกล่าวจึงเป็นเสมือนเครื่องเตือนใจแก่นายทหารนักเรียนหลักสูตรนายทหาร ชั้นผู้บังคับฝูงว่า ภาวะผู้นำในสภาวะวิกฤตเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ การตระหนักรู้ และการ หล่อหลอมค่านิยมทหารอาชีพอย่างต่อเนื่อง บทเรียนจากอดีตอันทรงคุณค่านี้ จึงเป็นรากฐานสำคัญ ให้ข้าราชการทหารอากาศสามารถบูรณาการศิลปะการบังคับบัญชา เข้ากับการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ได้อย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่วินาทีนี้เป็นต้นไป เพื่อเตรียมพร้อมเป็นผู้นำที่กล้าตัดสินใจในทุกสถานการณ์

เหตุการณ์การปฏิบัติภารกิจของนักบินกองทัพอากาศไทยสะท้อนคุณลักษณะผู้นำด้านการ กล้าตัดสินใจในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างชัดเจน การกล้าตัดสินใจ คือ ความสามารถของผู้นำในการ เลือกลงทางปฏิบัติที่เหมาะสมภายใต้ความกดดัน ความเสี่ยง และข้อจำกัดของเวลา โดยยึดภารกิจ เป็นสำคัญ ซึ่งเป็นหนึ่งในหกคุณลักษณะหลักของผู้นำที่มีประสิทธิภาพ (โรงเรียนนายทหารชั้นผู้บังคับ ฝูง, ๒๕๖๙) หลักฐานที่ปรากฏชัดในเหตุการณ์วันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๓ คือ ร.ต.ศานิต นวลมณี ตัดสินใจนำเครื่องบินเข้าปฏิบัติภารกิจแม้เผชิญการยิงจากปืนต่อสู้อากาศยานอย่างหนักหน่วง ตัดสินใจพยายามควบคุมเครื่องบินที่ได้รับความเสียหายและเกิดเพลิงไหม้บินกลับฝั่งไทยแม้ร่างกาย ถูกเพลิงลุกและกระสุนบาดเจ็บ และตัดสินใจปฏิบัติหน้าที่ต่อแม้อยู่ในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยง สูงสุดจนถึงวินาทีสุดท้าย รวมถึง ร.ต.จวน สุกแสง ที่กล้าตัดสินใจนำเครื่องบิน Hawk 3 ซึ่งมี สมรรถนะด้อยกว่าข้าศึกเข้าสกัดกั้นเครื่องบินทิ้งระเบิดในยามวิกาลโดยไม่ย่อท้อต่ออันตราย (คมชัด ลึก, ๒๕๖๐; มติชน, ๒๕๖๖) การตัดสินใจดังกล่าวจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่กำหนดผลลัพธ์ของภารกิจใน สถานการณ์วิกฤต และเป็นตัวแปรหลักที่เชื่อมระหว่างผู้นำกับความสำเร็จของการปฏิบัติ ยิ่งไปกว่า นั้น การตัดสินใจดังกล่าวนั้นมิได้เกิดจากความหุนหันพลันแล่น หากแต่เป็นการประเมินสถานการณ์อย่าง รวดเร็วโดยยึดภารกิจของชาติเป็นหลัก แสดงให้เห็นว่าการกล้าตัดสินใจที่แท้จริงต้องอาศัยทั้งความ กล้าและสติปัญญาควบคู่กัน สำหรับนายทหารนักเรียนหลักสูตรนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง บทเรียนนี้ ยืนยันว่าการตัดสินใจในสนามรบไม่มีเวลาให้ลังเล เช่นเดียวกับในห้องเรียนของหลักสูตรที่ฝึกให้คิด และตัดสินใจภายใต้ความกดดัน ผู้บังคับฝูงที่ดีจึงต้องสร้างนิสัยการตัดสินใจที่เด็ดเดี่ยวและรับผิดชอบ ต่อผลที่ตามมาโดยไม่รอให้สถานการณ์บังคับก่อน คุณลักษณะด้านการกล้าตัดสินใจดังกล่าวจึง สะท้อนให้เห็นถึงพื้นฐานสำคัญของภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤต และนำไปสู่การพิจารณาว่าผู้นำ ควรยึดหลักการใดในการกำกับกับการตัดสินใจและการปฏิบัติภารกิจ

ควบคู่กับคุณลักษณะด้านการกล้าตัดสินใจ เหตุการณ์ดังกล่าวยังเป็นประจักษ์พยานอันชัดเจนถึงหลักการของความเป็นผู้นำในด้าน "การรู้งานในหน้าที่" การรู้งานในหน้าที่ คือ การตระหนักรู้อย่างถ่องแท้ในบทบาทและความรับผิดชอบของตน พร้อมทั้งจะปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดแม้อยู่ภายใต้สถานการณ์ที่มีความเสี่ยงต่อชีวิต ซึ่งถือเป็นประการสำคัญในสิบหลักการของความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ (โรงเรียนนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง, ๒๕๖๙) หลักการดังกล่าวสะท้อนเด่นชัดผ่านการปฏิบัติของวีรชนทั้งสามท่าน กล่าวคือ ร.ต.ศานิต นวลมณี มุ่งมั่นปฏิบัติภารกิจตามคำสั่งโจมตีสนามบินเวียงจันทน์จนบรรลุผลแม้ต้องเผชิญการต่อสู้อย่างหนักหน่วง ร.ท. เฉลิม คำสัมฤทธิ์ ดำรงความมุ่งหมายในหน้าที่พลปืนหลังอย่างต่อเนื่องจนถึงวินาทีสุดท้ายก่อนสละชีพในที่เกิดเหตุ และ ร.ต.จวน สุกแสง ที่ยึดถือภารกิจและความมั่นคงของชาติเหนือความปลอดภัยส่วนบุคคล โดยเข้าสกัดกั้นข้าศึกจนกระทั่งเสียชีวิตในสมรภูมิ (กองทัพอากาศไทย, ๒๕๖๓; คมชัดลึก, ๒๕๖๐) การรู้งานในหน้าที่จึงเป็นกลไกสำคัญที่กำกับพฤติกรรมของผู้นำ และเป็นเงื่อนไขชี้ขาดที่ทำให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีทิศทางและต่อเนื่องภายใต้สภาวะวิกฤต ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์ "หน้าที่เหนือชีวิต" อันเป็นแก่นกลางของทหารอาชีพ ประการสำคัญยิ่งกว่านั้น การดำรงอยู่ในหน้าที่ของนักบินทั้งสามท่านมิได้เกิดจากการถูกบังคับบัญชา หากแต่เกิดจากการซึมซับค่านิยมและความรับผิดชอบต่อชาติอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นการยืนยันว่าการปลูกฝังจิตสำนึกด้านหน้าที่ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้นำในยามวิกฤตได้ทรงพลังยิ่งกว่าการฝึกอบรมเพียงระยะสั้น สำหรับนายทหารนักเรียนหลักสูตรนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง วีรกรรมดังกล่าวเป็นเครื่องเตือนใจว่าการรู้งานในหน้าที่มิได้หมายความว่าเพียงการปฏิบัติตามคำสั่ง หากแต่คือการหลอมรวมความรับผิดชอบต่อชาติและองค์กรไว้ในจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นสิ่งที่นักเรียนทุกท่านกำลังประกอบสร้างขึ้นในวันนี้ผ่านทุกชั่วโมงของการศึกษาและการฝึก หลักการรู้งานในหน้าที่ดังกล่าวจึงต่อยอดบทบาทของภาวะผู้นำในการกำหนดทิศทางของภารกิจ และเชื่อมโยงไปสู่การวิเคราะห์ในมิติของหน้าที่ทางการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุม (Controlling) สถานการณ์ให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างเป็นรูปธรรม

นอกเหนือจากคุณลักษณะและหลักการความเป็นผู้นำที่ได้กล่าวมาข้างต้น วีรกรรมในเหตุการณ์ดังกล่าวยังสะท้อนถึงหน้าที่ทางการบริหารในด้าน "การควบคุม" (Controlling) ตามแนวคิด POCCC ของ Henri Fayol ได้อย่างชัดเจน การควบคุมในทางวิชาการบริหารจัดการ หมายถึงกระบวนการกำกับ ตรวจสอบ และปรับแต่งสถานการณ์ให้ดำเนินไปตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยเฉพาะในสภาวะวิกฤตที่ต้องอาศัยการบริหารจัดการทรัพยากรและเวลาที่มีจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งถือเป็นหนึ่งในห้าหน้าที่หลักของการบริหาร (Fayol, 1916 อ้างใน โรงเรียนนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง, ๒๕๖๙) หลักฐานเชิงประจักษ์ที่ปรากฏในเหตุการณ์วันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ คือขีดความสามารถของ ร.ต.ศานิต นวลมณี ในการครองสติเพื่อควบคุมอากาศยานที่ได้รับความเสียหายอย่างหนักและเกิดเพลิงไหม้ให้ยังรักษาสมรรถนะในการบินกลับสู่ฝั่งไทยได้สำเร็จ พร้อมทั้งบริหารจัดการสถานการณ์ฉุกเฉินด้วยการตัดสินใจกระโดดร่มชูชีพในจังหวะเวลาที่เหมาะสมที่สุด (มิตชน, ๒๕๖๖) การควบคุมสถานการณ์ในสภาวะคับขันเช่นนี้ จึงเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างการจัดตัดสินใจของผู้นำกับผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ โดยมีนัยสำคัญยิ่งกว่าเพียงการรักษาระเบียบปฏิบัติ เนื่องจากผลของการควบคุมสถานการณ์รายบุคคลของ ร.ต.ศานิต นวลมณี ได้ส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อระดับองค์กร ผ่านการรักษาข้อมูลขีดความสามารถของข้าศึกเพื่อส่งต่อหน่วยเหนือ ซึ่งเป็นการ

ยืนยันว่าการควบคุมที่มีประสิทธิภาพคือการรักษาขีดความสามารถขององค์กรไว้ในยามวิกฤต สำหรับนายทหารนักเรียนหลักสูตรนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง บทเรียนนี้คือเครื่องพิสูจน์ถึงความสำคัญของการรักษาและการบริหารจัดการสถานการณ์ไม่ให้หลุดพ้นจากการควบคุม แม้ในสถานะที่ปัจจัยแวดล้อมไม่เป็นไปตามความคาดหมาย การบริหารจัดการในมิติของการควบคุมดังกล่าว จึงมิใช่เพียงทฤษฎีในตำรา หากแต่เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งนำไปสู่การพิจารณาแนวทางเชิงยุทธศาสตร์ในการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำในอนาคตสืบต่อไป

การถอดบทเรียนจากวีรกรรมของนักบินกองทัพอากาศไทย มิใช่เป็นเพียงการรำลึกถึงเหตุการณ์ในอดีต หากแต่เป็นฐานรากสำคัญในการสังเคราะห์กรอบแนวคิดภาวะผู้นำเพื่อพัฒนากำลังพลให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนากำลังทางอากาศในอนาคตได้อย่างยั่งยืน จากกรณีศึกษาเชิงประวัติศาสตร์พบว่า องค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤต อันประกอบด้วยคุณลักษณะด้านการกล้าตัดสินใจ หลักการรู้งานในหน้าที่ และหน้าที่ทางการบริหารด้านการควบคุม (Controlling) สามารถนำมาบูรณาการเป็นขีดความสามารถหลักเพื่อเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ตามแนวทางยุทธศาสตร์ของกองทัพอากาศ (โรงเรียนนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง, ๒๕๖๙) โดยแนวทางการพัฒนาในอนาคตสามารถขับเคลื่อนผ่าน ๓ มิติเชิงยุทธศาสตร์ ได้แก่ ประการแรก การเพิ่มพูนทักษะความเร็วและความแม่นยำในการตัดสินใจผ่านระบบสถานการณ์จำลองที่มีความกดดันสูง ประการที่สอง การปลูกฝังอุดมการณ์ “ภารกิจเหนือสิ่งอื่นใด” (Air Force Before Self) อย่างเป็นรูปธรรม และประการสุดท้าย คือการพัฒนาขีดความสามารถในการควบคุมสถานการณ์ฉุกเฉินให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ผู้บัญชาการทหารอากาศ พ.ศ.๒๕๖๙ และยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี (กองทัพอากาศไทย, ๒๕๖๘; เจตนารมณ์ ผบ.ทอ., ๒๕๖๙) วีรกรรมของนักบินทั้งสามท่านได้พิสูจน์ให้เห็นเชิงประจักษ์ว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำทั้งสามประการนี้สามารถดำรงอยู่ได้แม้ในสถานะที่ยากลำบากที่สุด จึงเปรียบเสมือนเข็มทิศที่ช่วยเปลี่ยน “ประสบการณ์ในอดีต” ให้เป็น “ความพร้อมในอนาคต” และเป็นรากฐานในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง สำหรับนายทหารนักเรียนหลักสูตรนายทหารชั้นผู้บังคับฝูงทุกท่าน ภาวะผู้นำมิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นโดยฉับพลันในวันที่ดำรงตำแหน่ง หากแต่คือมวลประสบการณ์ที่ถูกสั่งสมและบ่มเพาะผ่านการน้อมรับบทเรียนจากวีรชนมาเป็นแรงผลักดันในการฝึกฝนตนเองตั้งแต่วินาทีนี้ ดังนั้น การสืบสานจิตวิญญาณแห่งวีรกรรมนักบินไทยจึงเป็นหัวใจสำคัญในการสังเคราะห์ภาวะผู้นำที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำ สถานการณ์ และผลสัมฤทธิ์ของภารกิจได้อย่างเป็นระบบและสมบูรณ์สืบไป

สรุป

วีรกรรม “พลีชีพเพื่อแผ่นดิน” ของ ร.ต.ศานิต นวลมณี ร.ต.จวน สุกแสง และ ร.ท.เฉลิม คำสัมฤทธิ์ ในกรณีพิพาทอินโดจีนฝรั่งเศส คือประจักษ์พยานแห่งประวัติศาสตร์ที่ยืนยันว่าภาวะผู้นำในสถานะวิกฤตประกอบด้วย ๓ เสาหลักที่ไม่อาจแยกจากกันได้ ได้แก่ ความเด็ดขาดในการกล้าตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยง การยึดมั่นในหน้าที่เหนือความปลอดภัยส่วนตน และการควบคุมสถานการณ์ให้บรรลุเป้าหมายแม้สถานะร่างกายจะถึงขีดจำกัด สิ่งที่ทำให้วีรกรรมเหล่านี้ทรงคุณค่าเหนือกว่าหน้าบันทึกทางประวัติศาสตร์ทั่วไป คือการที่วีรชนทั้งสามท่านได้พิสูจน์ด้วยชีวิตว่าองค์ประกอบทั้งสามประการนี้สามารถดำรงอยู่ได้จริงแม้อยู่ในห้วงเวลาที่วิกฤตที่สุด ดังปรากฏในภาพที่ ๒

ภาพที่ ๒ กรอบแนวคิดองค์ประกอบสามประการจากการถอดบทเรียน วีรกรรม “พลีชีพเพื่อแผ่นดิน”

กรอบแนวคิดดังกล่าวจึงมีคุณค่าอย่างหาที่สุดมิได้สำหรับข้าราชการทหารอากาศในปัจจุบัน ท่ามกลางภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ทวีความซับซ้อนและรวดเร็ว กองทัพอากาศต้องการผู้นำที่กล้าตัดสินใจ รู้งานในหน้าที่ และควบคุมสถานการณ์ได้อย่างปราศจากความลังเล เฉกเช่นเดียวกับนักบินผู้กล้าในวันนั้น บทเรียนจากวีรกรรมครั้งนี้จึงเป็นมรดกทางจิตวิญญาณอันทรงพลัง ที่รอคอยให้นายทหารทุกรุ่นได้น้อมนำมาเป็นประทีปส่องทางในการปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความกล้าหาญ เสียสละ และซื่อสัตย์ต่อภารกิจตลอดไป เพราะภาพของ ร.ต.ศานิต นวลมณี ที่ได้เด็ดเดี่ยวบังคับเครื่องบินลูกไหม้ข้ามลำน้ำโขงกลับสู่มาตุภูมิ คือคำตอบอันแท้จริงที่ตอกย้ำว่า นิยามของคำว่า “ผู้นำ” มิได้แค่ถูกจารึกไว้ในตำราเล่มใด หากแต่อยู่ในดวงจิตที่ไม่เคยมอมแมมของทหารอาชีพนั่นเอง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ โรงเรียนนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ และอาจารย์ประจำสัมมนาที่ ๖ ที่ให้การสนับสนุนการเขียนบทความวิชาการ เรื่อง ถอดบทเรียนความเป็นผู้นำ และการบริหารจากเกร็ดประวัติศาสตร์ ทอ. กรณีศึกษา: กรณีพิพาทอินโดจีนฝรั่งเศส ตอน พลีชีพเพื่อแผ่นดิน เพื่อให้เป็นแนวทางพัฒนาหน่วยงาน ทอ. และประโยชน์ให้ข้าราชการได้ศึกษาความรู้ต่อไป

บรรณานุกรม

- กองทัพอากาศไทย. (๒๕๖๓). *สารคดีเกร็ดประวัติศาสตร์กองทัพอากาศ: กรณีพิพาทอินโดจีนฝรั่งเศส ตอน พลีชีพเพื่อแผ่นดิน*. สืบค้นเมื่อ ๑ เมษายน ๒๕๖๔, จาก <https://www.youtube.com/playlist?list=PLtD9DkQmo3G1kZgkKH1eEqyZdwNCs0rW>
- กองทัพอากาศไทย. (๒๕๖๔). *ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๖๔*. กรุงเทพฯ: กองทัพอากาศ.
- คมชัดลึก. (๒๕๖๐). *ทัพฟ้าไทยเจ๋ง! ประกาศศักดายุทธเวหา กรณีพิพาทอินโดจีน*. สืบค้นเมื่อ ๑ เมษายน ๒๕๖๔, จาก <https://www.komchadluek.net/today-in-history/303716>
- เจตนารมณ์ผู้บัญชาการทหารอากาศ. (๒๕๖๔). *เจตนารมณ์ผู้บัญชาการทหารอากาศ พ.ศ.๒๕๖๔*. พลอากาศเอก เสกสรรค์ คันธา. กรุงเทพฯ: กองทัพอากาศ.
- โรงเรียนนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง. (๒๕๖๔). *เอกสารประกอบการศึกษา นฟ.๑๑๐๑ ความเป็นผู้นำ*. กรุงเทพฯ: กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ.
- โรงเรียนนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง. (๒๕๖๔). *เอกสารประกอบการศึกษา นฟ.๑๒๐๑ การบริหารจัดการขั้นต้น*. กรุงเทพฯ: กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

รายชื่อผู้เขียน

๑. ร.อ.รัชพล นามลักษณ์
ตำแหน่ง ผช.นยก.ฝย.ก.ฝูง ๔๐๒ บน.๔	หมายเลข ๐๖๐๑
๒. ร.อ.นุกูล บัวแก้ว
ตำแหน่ง นกพ.ผกพ.บก.บน.๔๖	หมายเลข ๐๖๐๒
๓. ร.อ.ศักดิ์สิทธิ์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา
ตำแหน่ง หน.มว.คลังพัสดุเทคนิค ฝคก.บน.๔๖	หมายเลข ๐๖๐๕
๔. ร.อ.บุญทวี ดีประสิทธิ์
ตำแหน่ง รร.ก.หน.ฝปส.ผสอ.รร.การบิน	หมายเลข ๐๖๐๓
๕. ร.อ.กานต์ กันเดซ
ตำแหน่ง นพท.ศรวส.รพ.ทศมินทรราชิราช พอ.	หมายเลข ๐๖๐๖
๖. ร.อ.อภิชัย สุกใส
ตำแหน่ง รอง หน.ฝคย.ผชย.๓ กชย.ชอ.	หมายเลข ๐๖๐๔
๗. ร.อ.หญิง จิราภรณ์ สิงห์นัต
ตำแหน่ง รักษาราชการ หน.ฝพด.ผสล.กรก.รพ.ภูมิพลอดุลยเดช พอ.	หมายเลข ๐๖๐๗
๘. ร.อ.หญิง กันธิชา บุญเย็น
ตำแหน่ง นพบ.ผพศก.กพย.รพ.ภูมิพลอดุลยเดช พอ.	หมายเลข ๐๖๐๘
๙. ร.อ.เอกชัย แสงสุข
ตำแหน่ง รอง หน.ฝบบ.ผนบ.บน.๑	หมายเลข ๐๖๐๑
๑๐. ร.อ.หญิง จีวัน วินิจผล
ตำแหน่ง นบภ.ผชภ.กบภ.สนผ.กร.ทอ.	หมายเลข ๐๖๐๘
๑๑. ร.อ.หญิง ปรีดา กาญจนานนท์กุล
ตำแหน่ง นกรป.กร.บก.รร.นบก.	หมายเลข ๐๖๑๐
๑๒. ร.อ.เหมรัมย์ หงษ์ทอง
ตำแหน่ง นนร.ผนร.กปม.ศขผล.คปอ.	หมายเลข ๐๖๑๒